

Skogsäventyr i Hälsingland med ugglor, skogshöns och sjöfågelsträck 3-5 maj 2013

Exkursionsledare: Henrik Waldenström. Deltagare: Torgny Söderberg, Bertil Malmgren, Lotten Sjölander, Caroline Kling, Kerstin Nordenadler, Eric Samuelsson och Thomas Atterdal.

Fredag 3 maj:

Deltagarna började samlas redan vid halv tio vid Valhallavägen. Henrik och resans chaufför, Torgny kom med minibussen i god ordning och klockan närmade sig tio, men var fanns Eric? Jodå, där kom en småspringande Eric, så efter inlastning av packning och deltagare så bar det av i riktning norrut.

Vi skådade genom bussfönstren när vi passerade Lena slott (sångsvanar och 2 grönbenor) och Viksta våtmark (20 sångsvanar och 60 tranor) innan vi gjorde vårt första längre stopp vid den fågelrika Vendelsjön/Varggropen där vi fick ett par timmar för skådning och intagande av fältlunch. Här visade det sig vilka de ivrigaste skådarna i gruppen var, dvs de som prioriterade ner födointaget till förmån för skådandet, då Bertil, Eric och Kerstin ivrigt rände till tornet. Skedand, dvärgmå, gluttsnäppa, grönbena, brun kärrhök, en som vi tyckte lätt "felfärgad" svarthakedopping och en ensam rödbrunfärgad brushane kan nämnas förutom alla mer vardagliga arter. Puh, nu kunde den ivriga delen av gruppen slå sig ner i lugn och ro för en lunch i det gröna. En gulsparv visade upp sig vackert på en sten i strandkanten.

Efter ytterligare ett par timmars bilfärd nådde vi Ålsjön, som ligger alldeles intill E4 nära Söderhamn. Bland alla grågäss fann vi två sädgäss och ett par vitkindade. Ett par tranor och bruna kärrhökar förgyllde vår vistelse medan vi sörplade te och kaffe tills skrattmåarna skrämdes upp till full panik och fick oss att inse att något extra var att vänta – och mycket riktigt: Där kom pilgrimsfalken! En sävsparv visade upp sig från sin bästa sida alldeles vid strandkanten. 16:35 begav vi oss vidare norrut mot Bergsjö. Vi gjorde en sväng in i Hudiksvall för att beundra 20 av de årligen rastande fjällgässen alldeles vid strandpromenaden där Hudiksvallsborna springer, cyklar och kör barnvagn i full fart.

Rastande fjällgäss

Foto: Thomas Atterdal

Rastande ljungpipare

Foto: Kerstin Nordenadler

Utanför Ilsbo rastade 14 ljungpipare och ca 20 tranor.

18:35 hade vi (rättare sagt Torgny) besegrat den tvära och kurviga backen upp till "Örnnäset" högt ovanför Bergsjö där vi skulle ha vårt basläger under helgen. Näset består av en storstuga med kök och samlingslokal plus två små sovstugor med fyra bäddar i varje. Vår lokale guide och klippa Ove serverade te, kaffe och mackor samt informerade om morgondagen, som knappt skulle hinna randas innan det skulle bli dags att lämna den goa sängvärmén för en tur in i orrarnas skog. Läge för tidigt sänggående alltså.

Lördag 4 maj:

Kl 01:00 började telefonernas glada väckningssignaler ljuda i stugorna. Några deltagare åt en mer eller mindre stadig frukost innan avfärd. De flesta hade fyllt sina termosar igår kväll för att minimera morgonbestyren.

Kl 01:50 hämtade vi Ove, som övertog förarplatsen. Efter en halvtimmes färd på slingriga grusvägar kom vi till orrspelsplatsen i närheten av Ståltjärn. Vi installerade oss snabbt i gömslena och plockade fram mackor och termosar, så nu var vi redo. Rödstjärt och taltrast hördes sjunga livligt vid denna tidiga timme. Efter bara en kvart hörde vi det första bubblandet. Ytterligare en tupp anslöt och snart hade vi tre spelande tuppar på det centrala spelfältet och ett par till som höll sig i periferin. Två hönor dök upp från tomma intet och begav sig mot centrum. Två av tupparna cirkulerade runt hönorna och en av dem tror vi lyckades få till en parning. När tupparna stod mitt emot varandra i spelet började de jama på ett sätt som åtminstone jag aldrig tidigare hört. I fågelappen Kvitter hörs lätet helt kort.

Spelande orre i morgonljus

Foto: Thomas Atterdal

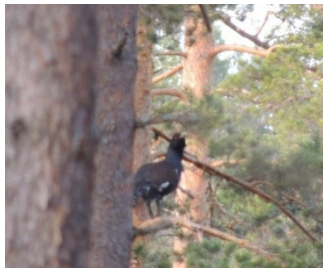
Torgny kollar att gömslet är tömt och städat

Foto: Kerstin Nordenadler

Kl 04:30 upphörde spelet lika plötsligt som det börjat. Vi kröp ut ur gömslena och studerade spåren i sanden. Därefter tog vi en omväg till bilen. Nu hade även rödhaken vaknat, liksom ett par större korsnåbbar som visade upp sig i en tall. Trädpiplärkor sjöng och gjorde sin berömda spelflykt. En

buskskvätta satt vackert i en gran och sjöng sin fina strof. Även rödvingetrast, ängspiplärka, göktyta, gransångare, lövsångare, kungsfågel, bofink, bergfink och grönfink lät höra sig.

Längs vägen upptäcktes en tjäder som knatade runt och spelade alldeles ensam. När vi sett oss mätta på den, gick en av deltagarna (undertecknad) bakom en vedvälta vid vägen för att "buskskvätta" och upptäckte då ytterligare en tjädertupp som satt i en tall. Vi fortsatte färden mot Holm och skådade från en bro i fåfängt sökande efter forsärla, när vi fick syn på en bäver, som blev ordentligt fotograferad.

Tjädern i trädet Foto: K Nordenadler

Bäver

Foto: Thomas Atterdal

06:40-08:00 höll vi till i Holm, som är ett friluftsområde vid en å som hembygdsföreningen m fl håller i skick. Även här sökte vi efter forsärla, men fann sädesärla, trummande hona av mindre hackspett, gluttsnäppa, spelande drillsnäppa, skogssnäppa, sjungande järnsparv, s/v flugsnappare, trädkrypare och nötskrika. Samtliga lyckades få i sig åtminstone någon förtäring mellan utropan.

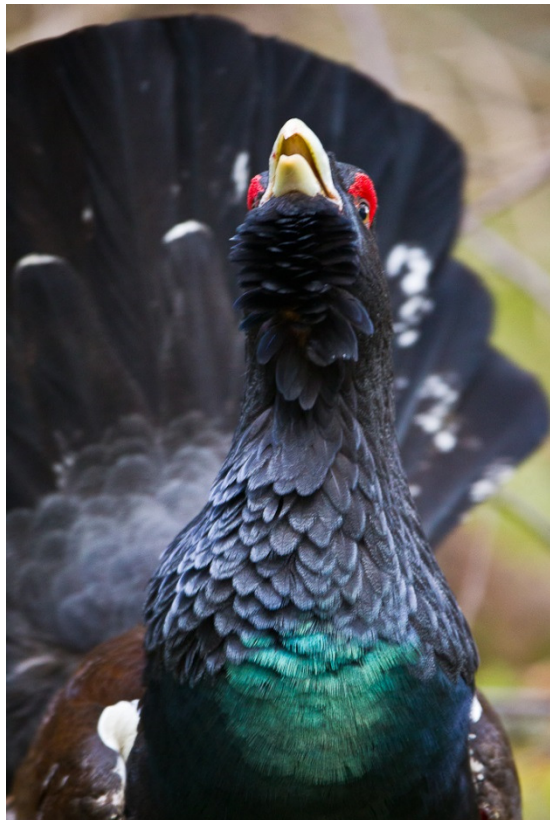
Därefter passerade vi mellan sjöarna Sörsjön och Norrsjön vid Strömsbruk, varifrån vi kunde betrakta fiskgusen på sitt bo. En ladusvala fladdrade omkring nära bilen.

Vidare till Rönnskär, ett gammalt fiskeläge vid kusten nära Stocka. Här fick vi finfin obs på fyra tordmular plus ett par till litet senare. Tre hanar och två honor av svärta uppvisade ett intressant spelbeteende som få av oss tidigare skådat. Bland övriga observerade arter kan nämnas ejder, småskrake (njutobs!), storskrake, lockläte från överflygande trädlärka, två stenskvättor och en skärpiplärka som Eric och Kerstin förgäves försökte sig på att få en mer njutbar obs på. Thomas lade sig på en sten och tog en powernap. Eric försvann mot byn för att hänga in en gråsparv eftersom han missat gårdagens.

Kl 9 vändes kylaren mot Lintjärn. Efter bara 5 minuters promenad nådde vi tjärnen och där låg en smålom och simmade. En med Henriks ord "Läcker obs". Vi återvände till bilen och rullade vidare.

Nu var det dags för ett nära möte med den spelgalne tjädertuppen "Tjälle", som huserar nära byn Sundet vid Storsjön. Tjälle attackerade oss enligt alla konstens regler medan han spelade för fullt. Vi drog oss respektfullt undan för att varken han eller vi skulle komma till skada. Tjälle såg ut att vara mycket tillfreds med att ha avgått med segern genom att lyckas schasa ut oss från sitt spelrevir. Vi

var helt eniga om att det var en fantastisk känsla att få komma nära en så magnifik fågel.

Tjälle i speltagen

Foto: Thomas Atterdal

Tjälle känner sitt övertag

Foto: Thomas Atterdal

Tjälle avgår med segern

Foto: Kerstin Nordenadler

Nu hade klockan hunnit bli 11, så det var hög tid för en mat- och sovstund i baslägret. Den planerade avfärden 14:30 blev dock inte av pga det alltför strida regnet, så vi hade artgenomgång och softade i väntan på att middagen skulle serveras kl 19. Rätt skönt om sanningen ska fram, men tråkigt att missa ett par fina kustlokaler.

Middagen som serverades bestod av en älgköttsgryta med pressad potatis, bröd och en rejäl sallad. Till efterrätt serverades en citruspaj med vaniljglass. Vi blev mer än mätta. Eftersom vi sett ovanligt många tjädrar under dagen beslöt vi att ta det litet lugnt med tjäderspelet påföljande morgon och starta litet senare än brukligt.

Söndag 5 maj:

Efter en välbehövlig sovmorgon åkte vi 02:30, hämtade upp Ove, som övertog förarsätet och körde oss fram till en vägbom där han gömt sin fyrhjuling med släp. Fyra hoppade i släpet och fyra började gå längs vägen. De första fyra blev avsläppta en bit närmare målet och hann fram nästan samtidigt som promenadgänget. Vi begav oss sedan in i tjäderskogen, till en början längs en stig, som blev mer och mer ojämn tills vi lämnade den för att gå helt obanat. Lotten, som tyvärr skadat sig tidigare, såg sig nödgad att avbryta vandringen och skåda på egen hand i närheten av startpunkten. Vi hörde tjädrar på håll. De kan ha spelat i träden, eftersom vi hade tre uppflog ganska nära oss. När vi suttit en stund vid en hyggeskant i det lätta regnet, hörde vi två orrhönor som småkacklade. Trots att vi smög så tyst vi kunde, fick vi dem inte inom synhåll. Under vår reträtt såg vi en flygande tjädertupp och sjungande järnsparv, dubbeltrast, enkelbeckasin rödvingetrast, gärdsmyg m fl arter. Lotten hade skådat orrar bl a och var också nöjd med sin skogsvistelse. Samma färdssätt tillämpades vid återfärden till vägbommen. Vi som gick den sista sträckan såg en räv, som mobbades av ett gäng tofsvipor.

Ett stopp vid grustaget vid Gia för trädlärka blev mycket lönsamt. Två trädlärkor satt på stängslet, fightades i luften och gav sig till att sjunga högt upp i skyn. Det var vackert både för öga och öra.

Raskt vidare mot Tannavallen där vi skulle ha chans på både gråspett och järpe, men trots att vi med Carolines ord "Järpade av" (lockade med mobilappen) en lång sträcka, varken hörde vi eller såg skymten av någon järpe. Lika klent gick det med gråspetten.

Vi drog mot Ilsbo och Holsjön där vi kunde skåda tornfalkar och ett par bobyggande gråhakedoppingar. De fick duga som tröst.

Gråhakarna bygger bo Foto: Kerstin Nordenadler

När vi passerade bron i Bergsjö hörde vi det höga lätet från en forsärla. Ut ur bilen och där var den! Eric tror jag det var som fick livskryss på den.

Vid elvatiden var vi tillbaka i högkvarteret för sömn, mat, packning och städning. Ett nöjt gäng satte sig i bilen. Vi gjorde resans sista skådarinsats vid Ålsjön. Det hade setts en jorduggla där igår, som Thomas, Eric och Kerstin gjorde ett drag på. Tyvärr utan resultat, men vi såg och fotade en vit brushane nära stranden. När vi kom tillbaka hade de andra sett svartsnäppa, som ju var ett "reskryss". Men vad är en svartsnäppa mot chans på jorduggla.....

Vitklädd brushane

Foto: Thomas Atterdal

Rödbena

Foto: Kerstin Nordenadler

Gävle Bro var resans allra sista stopp före Fridhemsplan. Den totala artgenomgången gjordes i bussen och vi enades om att vi tillsammans noterat 108 arter, vilket inte riktigt kunde mäta sig med fjolårets 123, men det var bra ändå, med tanke på att lördagseftermiddagen regnade inne. Gissningstävlingen vanns av Eric med Lotten som god tvåa.

Jag avrundar med en mycket fin obs av pilgrimsfalk utan att tala om vilken dag eller var vi såg den. Det började med att vi hörde några ynkliga rovfågelpip. Vi ropade till oss Henrik, som naturligtvis kunde arta pipet. Sen var det bara att leta och DÄR satt den på en kvist. En kvalificerad gissning är att den har eller åtminstone har planer på bo i närheten. Henrik rapporterade till Hälsingeornitologerna.

Stort TACK till vår som vanligt suveräne reseledare Henrik och alla nya skådarkompisar för en oförglömlig resa. I fortsättningen säger vi bara: Tjälle! när vi ses☺

Vid pennan och tangenterna: Kerstin Nordenadler